

جداسازی امور تجارت بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت بر هزینه و بی فایده

داود چراغی، کارشناس اقتصادی

ابزار اقتصادی

طرح انتزاع وظایف و اختیارات بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت که از اواخر مجلس هشتم مطرح شد، قرار است در شهریور ماه در صحن مجلس طرح شود. براساس مفاد این طرح، باید وظیفه سیاستگذاری تجاری و تنظیم بازار، تعرفه های گمرکی، تهیه، تنظیم و کنترل تراز تجاری، اجازه ورود و خروج محصولات کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت به وزارت کشاورزی واگذار شود. البته زمزمه های پیگیری انجام این امر بعد از ادغام وزارتخانه های بازرگانی و صنایع و انجام کلیه امور مرتبط با برنامه ریزی، سیاستگذاری و اجرایی نظام تهیه، تدارک و توزیع کالاها و خدمات تولیدی بخش صنعت و معدن کشور توسط وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت، مدنظر مسئولین وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفت.

شایان ذکر است عمده ترین دلیل پیگیری این امر توسط مسئولان بخش کشاورزی مربوط به مسائل و مشکلات زیادی است که بخش کشاورزی ایران در حال حاضر با آنها روبرو است. ازجمله تفاوت زیاد قیمت خرید بیشتر محصولات کشاورزی از کشاورزان و تولیدکنندگان این گونه محصولات با قیمت خرده فروشی این محصولات به مصرف کنندگان نهایی است. در این بین رشد تورم نیز موجب افزایش هزینه های تولید محصولات کشاورزی به خصوص باتوجه به ساختار زنجیره تولید و توزیع محصولات کشاورزی، که عمدتاً بصورت سنتی و با کمترین استفاده از ابزار و روشهای نوین فعالیت، محصولات تولیدی کشاورزان با کمترین قیمت ممکن توسط واسطه ها خریداری و با دست به دست شدن زیاد، در نهایت محصولات را با قیمت بالایی نسبت به قیمت خرید از کشاورزان در اختیار مصرف کنندگان قرار می گیرد. البته باید توجه داشت که تولید بسیاری از محصولات کشاورزی در چند دهه گذشته رشد بالایی داشته و ایران در حال حاضر از جمله کشورهای تولیدکننده عمده و بزرگ بسیاری از محصولات کشاورزی است، البته سهم صادرات ایران در بازارهای جهانی محصولات کشاورزی خیلی کمتر از سهم آنها از تولید جهانی است. در این بین در سالهای دهه ۱۳۸۰، واردات برخی محصولات برای تنظیم بازار ماههای آخر سال با نرخ تعرفه پایین (بکارگیری تعرفه فصلی)، بر قیمت محصولات مشابه تولید داخل تاثیر داشته است. ضمن آنکه همچنان افزایش تولید محصولات

کشاورزی به خصوص سیب زمینی، گوجه فرنگی و پیاز یکی از عمده ترین تهدیدات نظام تهیه، تدارک و عرضه محصولات کشاورزی کشور است. چراکه افزایش تولید این گونه محصولات بیش از تقاضای داخلی، موجب کاهش شدید قیمت و به تبع آن ضرر و زیان کشاورزان و در نهایت کاهش تولید آن محصول در سال بعد می گردد.

در هر حال بخش کشاورزی ایران با مشکلات بیشتری نسبت به سایر بخشها روبرو است، براین اساس مسئولین این بخش برای بهبود وضعیت کشاورزی تحت فشار قرار دارند، و آنان نیز انجام یکپارچگی کلیه امور تولید، تجارت خارجی، ذخیره سازی، حمل و نقل، بازرگانی داخلی و... همچون آنچه در طرح انتزاع آمده را، راهکار اصلاح این مسائل و مشکلات می دانند. این موضوع نیز همان گونه که اذعان گردید باتوجه به ادغام وزارتخانه های بازرگانی و صنایع و انجام همه امورمربوطه در یک وزارتخانه، قابل پیش بینی بود. درنتیجه مسئولین کشاورزی این حق را برای بخش کشاورزی همچون سایر بخشهای تولیدی کشور در نظر گرفته اند. اما اگر موضوع باتوجه به اصول علمی و مقایسه ضرر و زیان و منافع این طرح برای کل اقتصاد و حتی بخش کشاورزی، بررسی گردد، آنگاه انجام این طرح، قابل دفاع نیست. چراکه انجام این جداسازی، نیازمند انجام اقدامات سخت افزاری و نرم افزاری گسترده ای است، هرچند که با صرف هزینه و زمان بسیار زیاد و انجام کلیه امور سخت افزاری و نرم افزاری، نیز نمی توان انتظار بهبود نسبی مسائل و مشکلات گسترده فعلی بخش کشاورزی را داشت. لازم بذکر است اقدامات سخت افزاری لازم برای انجام این طرح مربوط به ایجاد تشکیلات وسیعی به مقیاس سازمانها و معاونت های زیرمجموعه وزارت بازرگانی سابق برای انجام امور بازرگانی داخلی و خارجی که درحال حاضر زیرمجموعه تشکیلات وزارت صنعت، معدن و تجارت است. همچنین بخش دیگری از اقدامات برای تحقق این امر در حوزه نرم افزاری است، که مرتبط با اصلاح قوانین، مقررات، دستورالعمل ها، رویه ها و...مختلف ایجاد و فعالیت بنگاهها به همراه، کنترل، نظارت و بازرسی نهادهای متولی است که تصویب این طرح نیازمند بازنگری و اصلاح این امور همچون حوزه سخت افزاری است، که بسیار گسترده و نیازمند صرف هزینه و زمان فراوانی است.

درنتیجه به منظور بهبود وضعیت اقتصادی کشور به طور خاص بخش کشاورزی، بجای پیگیری طرح های بی نتیجه همچون طرح انتزاع، باید فضای فعالیت بنگاههای مختلف در بازار داخلی را در جهت رقابت برای کسب سود با انجام فعالیتهای بالاترین کیفیت و کمترین قیمت، همراه با رعایت همه

استانداردهای لازم و ضروری در جهت حمایت از حقوق مصرف کنندگان، برنامه ریزی و فراهم نمود. برای این منظور، اولاً باید سیاستهای اقتصادی کلان کشور بازنگری شوند، ثانياً ضرورت دارد قوانین، مقررات و دستورالعمل های ایجاد، فعالیت، کنترل، نظارت و بازرسی مطلوب همه فعالان بازار یا تدوین (در زمینه اموری که در حال حاضر قوانینی در آن حوزه وجود ندارند و لازم است قوانین جدید در این حوزه های تدوین گردد) و یا بازنگری (قوانینی قبلی با توجه به نیازهای روز بازنگری گردند) شوند و ثالثاً از طریق ایجاد و یا انحلال نهادها و سازمانها ذی ربط زمینه نظارت بر همه فرآیندها از تولید تا عرضه کالاها و خدمات بصورت کارآتری آماده شوند.